

BONNERUP-FRÁGREIÐINGIN

Rágevandi nevndin ivast ikki:

Hallið burtur

-Hallið á figgjarlógini má vera væl minni næsta ár enn tað verður í ár, og í seinasta lagi í 1995 ella 96 má avlop vera á figgjarlógini, sigur Ráðgevandi nevndin, sum millum annað heldur, at minstulønarskipanin má endurskoðast. Vit prenta her høvuðsinnihaldið í frágreiðingini:

A. Den økonomiske situation.

1. Det fald i produktionen, som startede i 1989, er fortsat i indeværende år. Den samlede produktion er herefter – gennem perioden 1989 til 1993 – reduceret med 25-30% (i løbende priser), og alle dele af den færøske økonomi er ramt af virksomhedslukninger og faldende beskæftigelse! ¹⁾

1) Vurderingen af produktionsudviklingen er baseret på de udbetalte lønninger, idet de ikke findes tal for den øvrige, produktionsbaserede indkomst.

Den lavere aktivitet har medført stor arbejdsløshed, som gennem sommeren 1993 lå på omkring 4.000 personer. Dette svarer til næsten 20% af den skønnede arbejdsstyrke. Den økonomiske krise har herudover bidraget til en nettoudvandring, som i 1993 antages at ville nærme sig 2.000 personer. Siden 1988 har der herefter været tale om en nettoaflytning på ialt 4.500 personer, hvilket svarer til godt 9% af befolkningen. ²⁾

2) Som følge af et drågt fødselsoverskud på 400-500 personer er faldet i befolkningstallet noget mindre.

2. Krisen har i løbet af det sidste år også fået alvorlige konsekvenser for det finansielle system og for Landskassens finanser. En række långivere har konstateret store

tab, hvilket bl.a. er betydet, at Landskassen – for at undgå konkurser i banksystemet – har måttet indskyde betydelige beløb i de to største banker.

Samtidig har det økonomiske tilbageslag – trods stramminger i den økonomiske politik – medført store underskud i Landskassen og i kommunerne. Landskassens samlede gæld er vokset til omkring 4 mia. kr. Heri indgår ikke eventuelle træk på de 450 mill. kr., der stilledes til rådighed til sikring af bankerne i aftalen med den danske regering i maj 1993. Kommunernes langfristede gæld (inkl. gælden i de kommunale virksomheder o.lign.) er nu af størrelsesordenen 2,5 mia. kr.

Den faldende indenlandske efterspørgsel har resulteret i et stort fald i importen, som fra 1. halvår 1992 til 1. halvår 1993 er reduceret med næsten 40% (i løbende priser). Eftersom faldet i eksportprovenu har været væsentligt mindre, har udviklingen på handelsbalancen bidraget til, at der kan forventes et overskud på betalingsbalancens løbende poster for 1993.

3. Det er svært at finde forhold, der på kort sigt kan ændre den økonomiske lavkonjunktur, som er het afhængig af eksportindtægterne fra fiskeriet.

Indtægterne fra eksporten af fiskeriprodukter lå i første halvår af 1993 ca. 4% under niveauet for samme periode

1992. En væsentlig årsag hertil har været faldende priser på fisk gennem de seneste atten måneder. Dette gælder bl.a. for de mest betydningsfulde fiskearter – torsk, kuller og sej – hvor prisfaldet har været særlig markant efter årsskiftet. Der er ikke tegn på en vending i prisudviklingen for disse produkter.

Hertil kommer, at hensynet til en genopbygning af de nedfiskede bestande sætter snævre grænser for fangstmulighederne på kort sigt. Strukturudvalget ³⁾ har, under nærmere angivne forudsætninger, beregnet de kommende års fangstmuligheder, såfremt bestandene ønskes genoprettet til en langtidsbalance i fiskeriet, som ligger ca. 50% over fangstniveauet i 1992. Forudsætningen for at opnå denne stigning i fiskeriet er, at fangstniveauet inden for de næste fem år begrænse til et væsentligt lavere niveau end langtidslige vægten. For hovedarterne – torsk, kuller og tildels sej – indebærer dette et fangstniveau stort set som niveauet i 1992.

3) Strukturudvalget blev nedsat af Landsstyret den 26. februar 1993 efter aftale med regeringen.

4. Forværringen af den økonomiske situation og de heraf afledte underskud i de to største banker samt i Landskassen har resulteret i, at Landsstyret har bedt den danske regering om økonom-

isk støtte. Støtten, der har fordelt sig over tre aftaler og har været givet i form af lån til Landsstyret, tilsigter at holde de to største banker solvente samt at dække Landskassens finansieringsbehov for 1993.

5. Den første kapitaltilførsel til Færøernes landsstyre blev besluttet i slutningen af 1992, hvorefter Landsstyret med statsgaranti kunne optage lån i Danmarks Nationalbank på 500 mill. kr. med det formål at indskyde ny aktiekapital i Sjóvinnubankin. Indskuddet blev foretaget gennem den nyoprettede »Finansieringsfond af 1992«, og Landskassens lån er senere konverteret til statslån. På samme måde indskød Landsstyret i februar 1993 yderligere 350 mill. kr. i Sjóvinnubankin. Den seneste aftale om tilførsel af kapital blev indgået mellem regeringen og Landsstyret den 29. maj 1993. Landsstyret modtog i den forbindelse tilsagn om statslån på op til 1 mia. kr., hvoraf op til 560 mill. kr. forudsås anvendt til indskud af ansvarlig kapital i Sjóvinnubankin og Føroya Banki, mens 440 mill. kr. blev afsat til at dække underskuddet på Landskassens regnskab for 1993. Herudover forpligtede regeringen sig til under en række forudsætninger at refinanciere afdragene på Landsstyrets eksisterende udlånsgejd pr. ultimo maj 1993.

Finansieringsfonden af 1992, der nu er majoritetsaktionær i begge banker, forventes at foretage nye indskud af ansvarlig kapital i løbet af året – eventuelt i forbindelse med en rekonstruktion, som indebærer en fusion af de to banker. Bestyrelserne for bankerne har anbefalet en sådan fusion, og såvel regeringen som Landsstyret har givet deres tilsagn hertil.

6. I forbindelse med den danske långivning har det færøske landsstyre bekræftet, at det ville føre en stabilitetsorienteret finanspolitik, det vil sige en politik, der sigter på at nedbringe Landsstyrets budgetunderskud. Samtidig tilsagde Landsstyret sin støtte til de bestræbelser, som er igang med henblik på en omstrukturering af fiskeindustrien, samt sin støtte til en regulering af fiskeriet med udgangspunkt i de anbefalinger, som senere er fremkommet i redegørelsen fra Strukturudvalget.

7. Den fortsatte økonomiske krise øger risiciene for virksomheder, husholdninger og kommuner med store gældsposter og hermed for disses kreditorer og garanti-

stillere. Selv om husholdningerne tilsyneladende i vidt omfang har kunnet overholde afdragsforpligtelser på den eksisterende gæld, indebærer et fortsat lavt indkomstniveau klare risici for omfattende tvangsauktioner på boligmarkedet. Efter de foreliggende oplysninger handles mange ejerboliger i øjeblikket til mellem to tredjedele

og halvdelen af deres opførselsomkostninger, hvilket betyder, at sikkerheden for en del af prioritetsgælden ikke er tilstede.

8. Samtidig betyder et fortsat lavt skattegrundlag, at mange kommuner vil få stadig sværere ved at sikre et tilstrækkeligt overskud på driftsbudgettet til at kunne betale renter og afdrag på den oparbejdede gæld. Situationen er imidlertid meget forskellig fra kommune til kommune, idet nogle kommuner er gældfri eller oppebærer en meget ringe nettogæld, mens en anden – og større – del af kommunerne har nettogæld svarende til mellem tre og otte gange deres skatteindtægter. Med den stigende kommunale gæld er rentebetalingerne steget stærkt siden midten af 1980'erne, og i en række kommuner svarer renteudgifterne nu til mellem en fjerdedel og halvdelen af kommunens samlede indtægter.

9. Den økonomiske krise har også haft betydning for den offentlige økonomi. Den samlede offentlige økonomi har haft et stort underskud i 1992, og det forventes, at underskuddet vil være endnu større i 1993.

10. Den økonomiske krise har også haft betydning for den offentlige økonomi. Den samlede offentlige økonomi har haft et stort underskud i 1992, og det forventes, at underskuddet vil være endnu større i 1993.

B. Centrale områder i den økonomiske politik

2. Der tegner sig i den aktuelle situation tre hovedelementer i den økonomiske politik, som er af central betydning for den fremtidige udvikling i den færøske økonomi:

- tilpasningen af fangstkapaciteten,
- tilpasningen af fiskeindustrien til det lavere fangstniveau, samt
- tilrettelæggelsen af finanspolitikken.

